

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Bankų apklausos apžvalga

2019 m. Nr. 1

© Lietuvos bankas, 2019
Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
www.lb.lt

Apžvalgą parengė Lietuvos banko Ekonomikos ir finansinio stabilumo tarnyba.
Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

APKLAUSOS TIKSLAI, SUDARYMO METODAI IR PRINCIPAI

Atliekant Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausą, siekiama gauti informacijos apie aspektus, susijusius su bankų skolinimo veikla, kaip antai taikomus kreditavimo standartus, paskolų namų ūkiams ir įmonėms sąlygas, jų kaitos veiksnius, paskolų paklausą, bankų lūkesčius dėl tolesnės kreditavimo raidos ir kt. Apklausos rezultatų apžvalga skelbiama du kartus per metus.

Atliekant apklausą, bankų darbuotojų, einančių vadovaujamas pareigas paskolų teikimo padaliniuose, buvo prašoma atsakyti, kaip per 2019 m. antrąjį ketvirtį pasikeitė jų atstovaujama bankų nustatyta skolinimo namų ūkiams ir ne finansų įmonėms sąlygos ir kreditavimo standartai, kaip kito paskolų paklausa, kokie veiksniai labiausiai lėmė pasikeitimus ir t. t. Kai kuriais klausimais siekta išsiaiškinti bankų atstovų lūkesčius dėl kreditavimo standartų ir paskolų paklausos kitimo per artimiausius tris mėnesius. Respondentų buvo prašoma, kad, atsakydami į klausimus apie lūkesčius, jie įvertintų galimus pokyčius. Rengiant šią apžvalgą, naudoti apibendrinti duomenys, gauti Lietuvos bankui atlikus keturių komercinių bankų ir penkių užsienio bankų filialų (toliau – bankai) apklausą. Ji atlikta 2019 m. birželio–liepos mėn.

Apklausos rezultatų apžvalgoje pateikiama apibendrinta respondentų nuomonė ir ji nebūtinai parodo oficialią bankų, taip pat ir Lietuvos banko ar jo tarnautojų poziciją ir vertinimus. Apibendrinant nuomonę ir skaičiuojant vieną ar kitą atsakymą pasirinkusių bankų dalį, bankų atsakymai traktuojami vienodai, nepaisant jų užimamos rinkos dalies.

Apžvalgoje minimas rodiklis „procentų skirtumas“ yra apibrėžiamas kaip bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai švelninami (ar, pvz., didėja paklausa), dalies (procentais) ir bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai griežtinami (ar, pvz., mažėja paklausa), dalies skirtumas. Teigiamas procentų skirtumas reiškia, kad didesnė dalis bankų sušvelnino paskolų standartus, neigiamas (su minuso ženklu) – kad sugriežtino. Analogiškai procentų skirtumas aiškinamas apskaičiuojant paklausos pokyčius: teigiamas procentų skirtumas reiškia, kad paklausa padidėjo, neigiamas – kad sumažėjo.

Nuo 2015 m. Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausos rezultatai įtraukiami ir į euro zonos bankų apklausos, kurią viešai skelbia Europos Centrinis Bankas (ECB), rezultatus. Šioje ir ECB skelbiamoje apžvalgoje esantys rezultatai gali nesutapti, nes, atsižvelgus į esamą praktiką, ECB yra pateikiami keturių didžiausių rinkos dalį pagal turimą turtą užimančių bankų apklausos rezultatai. Euro zonos bankų apklausos apžvalgą galima rasti [ECB interneto svetainėje](#).

APKLAUSOS REZULTATŲ APŽVALGA

2019 m. antrąjį ketvirtį Lietuvoje veikiančios bankai iš esmės nekeitė skolinimo standartų¹ (žr. 1 pav.). Tik vienas iš devynių bankų teigė reikšmingai sugriežtinęs skolinimo įmonėms standartus ir nė vienas bankas neketina jų keisti per ateinantį ketvirtį (žr. 4 pav.). Bendrų skolinimo įmonėms sąlygų² bankai taip pat nekeitė, tačiau vienas bankas šiek tiek sugriežtino su banko marža susijusias sąlygas ir su palūkanomis nesusijusias sąlygas. Panašios tendencijos matomos ir skolinant namų ūkiams: bankai skolinimo standartų per 2019 m. antrąjį ketvirtį nekeitė, tačiau du bankai tikisi per trečiąjį ketvirtį griežtinti būsto paskolų teikimo standartus, o vienas iš jų ir vartojimo paskolų (žr. 8 pav.). Sąlygos irgi kito nedaug – tik vienas bankas nurodė šiek tiek sugriežtinęs užstato reikalavimus bei paskolos ir užstato santykį būsto paskoloms.

Palyginti su 2019 m. pirmuoju ketvirčiu, daugiau bankų nurodė, kad padidėjo atmetamų naujų paskolų paraiškų dalis. Du bankai teigė, jog šiek tiek padidėjo atmetų įmonių paskolų paraiškų dalis (žr. 2 pav.), o vienas bankas nurodė, kad išaugo atmetų vartojimo ir būsto paskolų paraiškų dalis (žr. 6 pav.).

Atsakiusių bankų teigimu, per 2019 m. antrąjį ketvirtį paskolų paklausa iš esmės nepakito, o paklausos pokyčių šių metų trečiąjį ketvirtį bankai nesitiki (žr. 3, 5, 7 ir 9 pav.). Vienas respondentas nurodė, kad sumažėjo įmonių paklausa, o kiti pokyčių nepastebėjo (žr. 3 pav.). Tiesa, vienas bankas pažymėjo, kad paklausa buvo šiek tiek teigiamai veikiama įmonių finansavimo poreikio (kapitalinių investicijų ir skolos restruktūrizavimo) ir paskolų iš ne bankų sumažėjimo. Vertinant namų ūkių paskolų paklausą, po vieną banką nurodė, kad truputį padidėjo ir būsto, ir vartojimo paskolų paklausa, tačiau vienas bankas taip pat teigė, kad vartojimo paskolų paklausa šiek tiek sumažėjo (žr. 7 pav.). Kaip teigiamus veiksnius namų ūkių paskolų paklausai, vienas bankas nurodė būsto rinkos perspektyvas ir vartotojų pasitikėjimą.

Penkių iš aštuonių apžvelgiamų ekonominės veiklos sektorių būklę bent pusė apklaustų bankų įvertino kaip gerą arba labai gerą, o visų sektorių būklės raidą didžioji dauguma bankų vertina kaip stabilią (žr. 10 pav.). Prasčiausiai vertinama yra miškininkystės, statybos ir žemės ūkio sektorių įmonių būklė, o po vieną banką tikisi žemės ūkio ir apdirbamosios gamybos bei trys bankai – transporto sektorių įmonių būklės pablogėjimo (žr. 11 pav.). Nors daugumai sektorių bankai skolinimo neribojo, keturi iš devynių apklaustų bankų nurodė ribojantys skolinimą nekilnojamojo turto (NT) įmonėms, o po tris – statybos ir transporto įmonėms (žr. 14 pav.). Pagrindinės skolinimo ribojimo priežastys, respondentų teigimu, buvo siekis perskirstyti bankų paskolų portfelį ir bendra ekonominė situacija (žr. 15 pav.). Šeši iš devynių bankų taip pat pabrėžė, kad analizuojamu laikotarpiu bankų konkurencija dėl skolinimo NT ir statybų įmonėms buvo sumažėjusi, o keturi iš jų tikisi, kad konkurencija skolinant šių sektorių įmonėms mažės ir 2019 m. trečiąjį ketvirtį (žr. 12 ir 13 pav.). Namų ūkių būklę bankai vertina teigiamai (5 iš 7 bankų) ir du bankai mano, kad ji ir toliau gerės. Skolinimą namų ūkiams riboja tik vienas bankas.

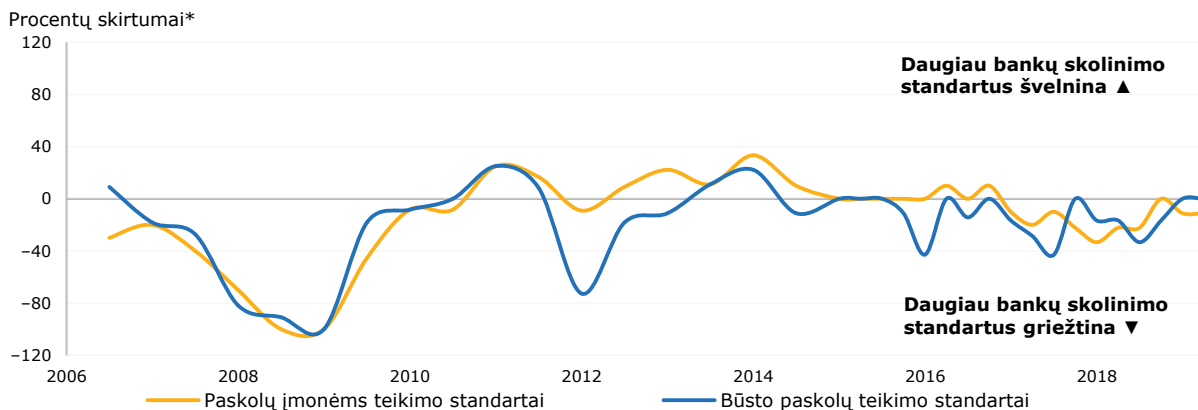
Bankai ir toliau tikisi sulaukti nuosaikios naujos statybos būsto kainų augimo, o trečdalis būsto rinkoje pastebi kainų lygio disbalansus. Per ateinančius 12 mėn. šeši bankai prognozuoja naujos statybos būsto, o po du – senos statybos būsto ir komercinio NT kainų kilimą iki 5 proc. (žr. 16 pav.). Nors dauguma bankų disbalansų NT rinkoje neįžvelgia (žr. 18 pav.), trys iš devynių bankų teigia, kad pastebi disbalansus gyvenamojo NT rinkoje, o vienas jų – ir komercinio NT rinkoje. Visi trys bankai sutinka, kad NT rinkoje pastebimi kainų lygio disbalansai, du iš jų mano, kad tai ir pasiūlos, o vienas – kad ir paklausos disbalansai (žr. 19 pav.).

¹ Skolinimo standartai yra vidinės banko nuostatos, kuriomis remiantis suteikiamos paskolos. Jie apibrėžia bankui priimtinas besiskolinančiojo kriterijus: pajamas, turimą turtą, amžių, užimtumą. Standartai nustatomi prieš derybas su klientais dėl skolinimo sąlygų ir prieš priimant sprendimą dėl paskolos suteikimo ar paraiškos atmetimo.

² Skolinimo sąlygos – tai sąlygos, kuriomis bankas sutinka skolinti: paskolos ir užstato dydis, trukmė, skolinimo marža, lyginamasis palūkanų normos indeksas, su kuriuo siejama skolinimo marža, papildomi mokesčiai (sutarties sudarymo, administravimo ir kt.).

SKOLINIMO STANDARTAI

1 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito Jūsų banko taikomi paskolų ir kredito linijų standartai?

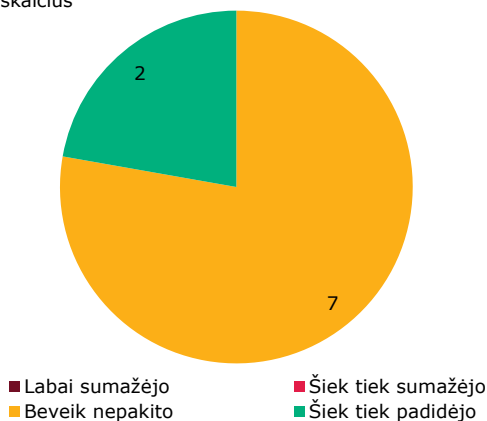
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

* Bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai švelninami, dalies (procentais) ir bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai griežtinami, dalies skirtumas. Teigiamas procentų skirtumas reiškia paskolų standartų švelnėjimą ir atvirkščiai.

SKOLINIMAS ĮMONĖMS

2 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito įmonių pateiktų ir atmetstų naujų paskolų paraiškų dalis?

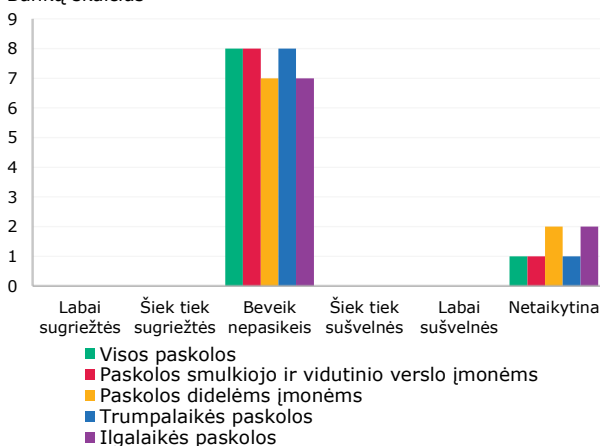
Bankų skaičius

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

4 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis Jūsų banko taikomi paskolų įmonėms standartai?

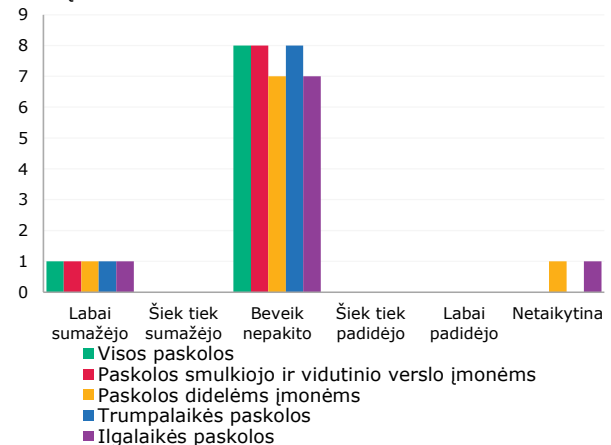
Bankų skaičius

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

3 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų ir kredito linijų įmonėms paklausa Jūsų banke?

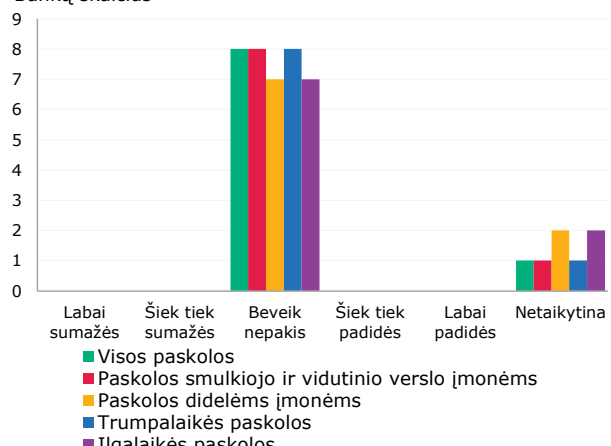
Bankų skaičius

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

5 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis paskolų ir kredito linijų įmonėms paklausa (išskyrus įprastinius sezoninius svyravimus)?

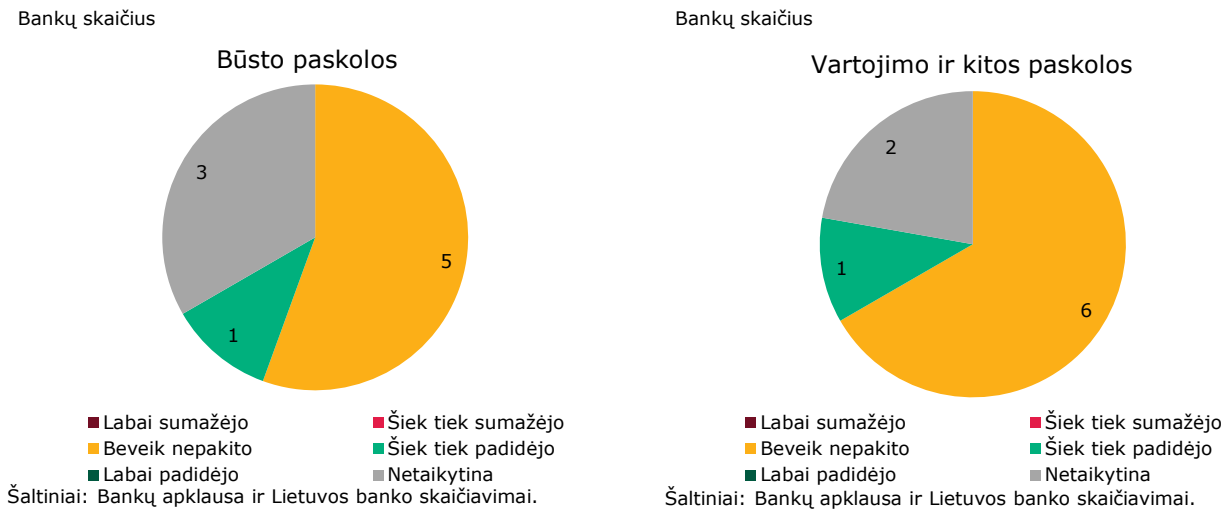
Bankų skaičius

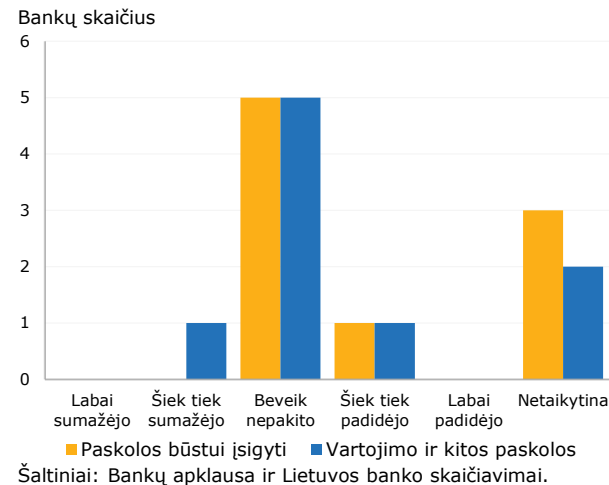
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

SKOLINIMAS NAMŲ ŪKIAMS

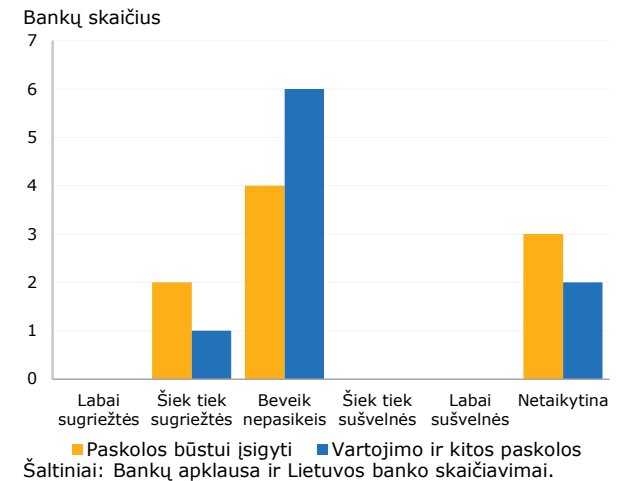
6 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito namų ūkių pateiktų ir atmetų naujų paskolų paraiškų dalis?

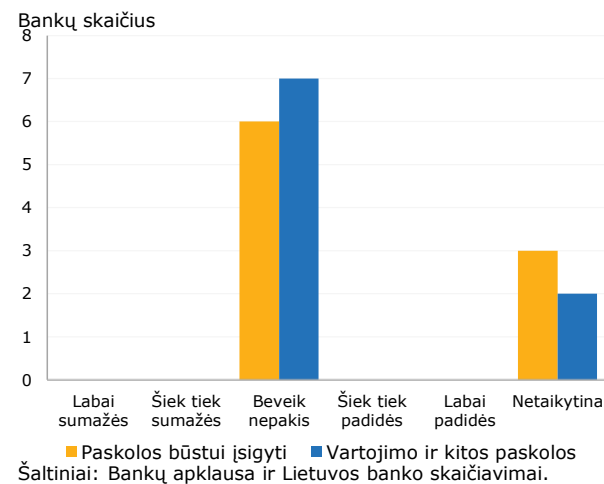
7 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų namų ūkiams paklausa Jūsų banke (išskyrus įprastus sezoninius svyravimus)?

8 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis kredito namų ūkiams standartai?

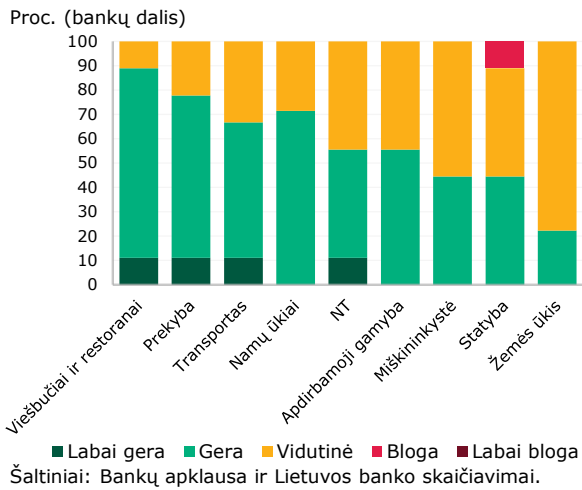

9 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis paskolų namų ūkiams paklausa (išskyrus įprastinius sezoninius svyravimus)?

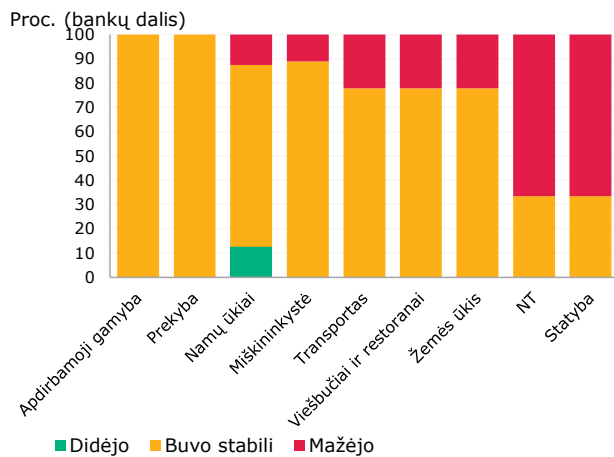

SKOLININKŲ BŪKLĖS VERTINIMAS

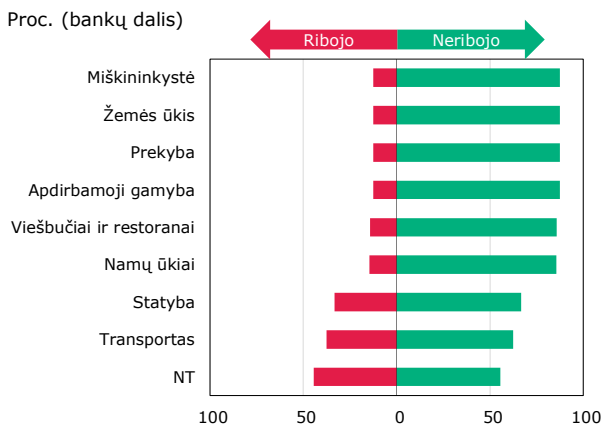
10 pav. Kaip vertinate įmonių (pagal ekonominės veiklos sektorius) ir namų ūkių finansinę būklę?

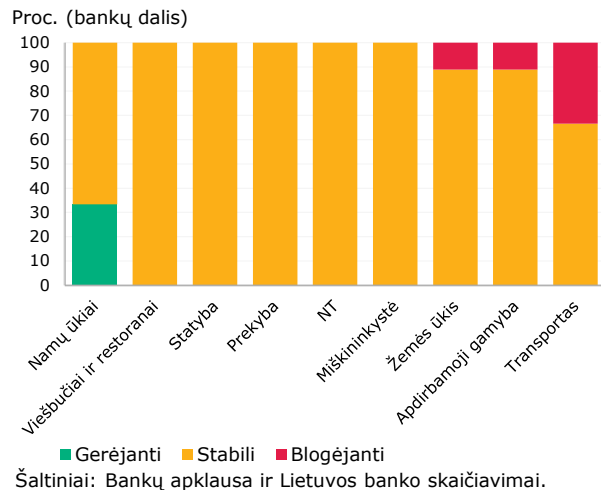
12 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito bankų konkurencija dėl skolinimo įmonėms (pagal ekonominės veiklos sektorius) ir namų ūkiams?

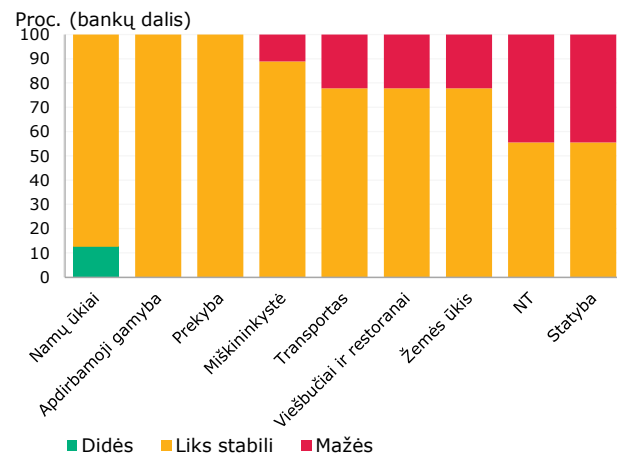
14 pav. Ar Jūsų bankas pastarąjį ketvirtį riboja paskolų teikimą kurios nors ekonominės veiklos įmonėms ar namų ūkiams?

11 pav. Kaip vertinate įmonių (pagal ekonominės veiklos sektorius) ir namų ūkių finansinę būklės raidą?

13 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis bankų konkurencija dėl skolinimo įmonėms (pagal ekonominės veiklos sektorius) ir namų ūkiams?

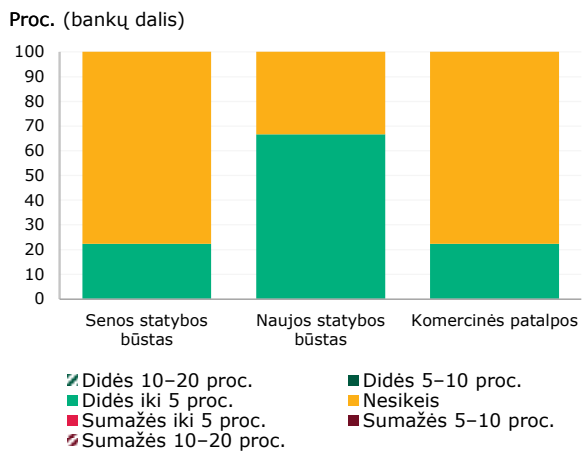

15 pav. Jeigu ribojų paskolų teikimą, kokios priežastys paskatino tai daryti?

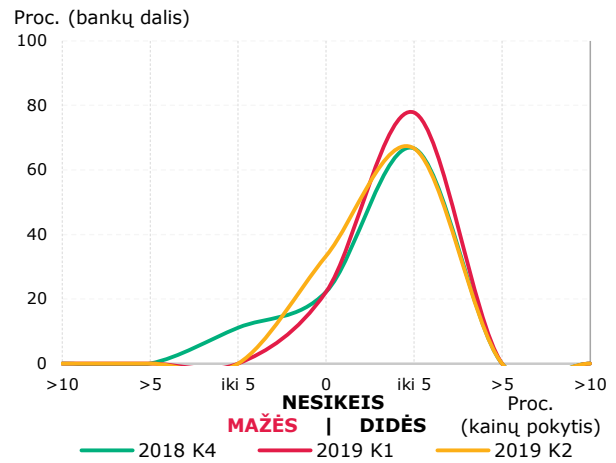

NEKILNOJAMOJO TURTO RINKOS RAIDA

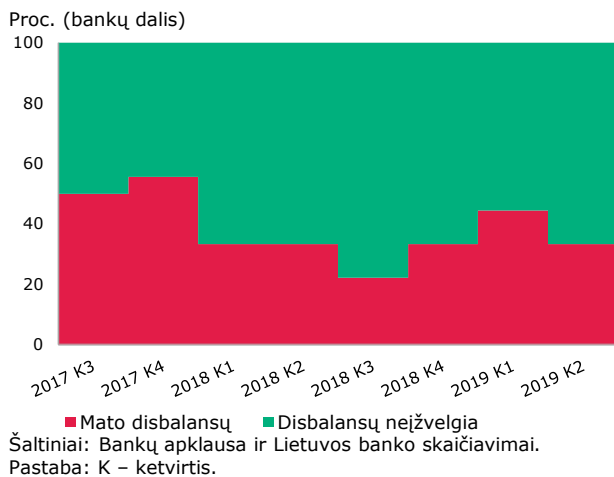
16 pav. Kaip per artimiausius metus pasikeis NT kainos?

17 pav. Bankų lūkesčiai dėl naujos statybos būsto kainų pokyčių artimiausiais metais

18 pav. Ar šiuo metu pastebite disbalansų NT rinkoje?

19 pav. Jei šiuo metu pastebite disbalansų NT rinkoje, ar tai yra paklausos ar pasiūlos disbalansai?

